

LOCUIREA DIN SECOLELE III-IV d.Hr. DE LA VRĂNIUȚ

DUMITRU ȚEICU
DACIAN RANCU

Satul Vraniuț se află în centrul depresiunii Oravița, pe cursul mijlociu al pârâului Ciclova. Zona depresionară Oravița are aspectul unui golf, puternic profilat, înconjurată de culmi muntoase și dealuri înalte. Dealuri prelungi, despărțite de văile pârâurilor Vicinic, Ciclova, Oravița și Lișava, coboară dinspre culmile Munților Aninei spre câmpia joasă a Carașului¹.

Cercetări de suprafață în hotarul satului Vraniuț au evidențiat urme de locuiri din preistorie și până în epoca medievală². Astfel, pe malul stâng al pârâului Ciclova s-au identificat așezări din prima epocă a fierului, din sec. III-IV d.Hr., așezări din secolele VIII-IX, de la începuturile Evului Mediu (sec.XII-XIII). Ceea ce a stat la baza demersului nostru pentru începerea unor săpături arheologice sistematice a fost descoperirea unui mormânt de înhumatie din sec. III-IV. Lucrările agricole, efectuate pe marginea de nord a satului, au scos la suprafață un vas de mari dimensiuni în care s-a găsit scheletul unui copil³ (Fig.1). Vasul, lucrat din pastă cenușie fină, a avut înălțimea de 75,5 cm, un diametru al gurii de 23 cm, înscriindu-se, prin formă și dimensiuni, în categoria vaselor de provizii (dolia, Krausengefässe) (Fig.2). Un fund de vas din aceeași categorie a ceramicii cenușii, a servit drept capac (Fig.3). Vasul, prin factura sa, se înscrie în categoria ceramicii cenușii din sec. III-IV, cunoscută în această zonă a Banatului⁴. În mormântări în vase, aparținând unor morminte de copii, se cunosc în necropolele din sec. IV-V din zona Mării Negre⁵. Un repertoriu recent întocmit consemna pentru

¹ P.V. Coteș, în *Lucrări științifice ale cadrelor didactice*, S. Geografie, II, Timișoara, 1970, p. 23.

² E. Iaroslavschi, G. Lazarovici, în *Acta MN*, 15, 1978, p. 255-260; G. Lazarovici, în *Acta MN*, 16, 1979, p. 457; D. Țeicu, în *Banatica*, 9, 1987, p. 343.

³ D. Țeicu, *Op. cit.*, p. 343.

⁴ O. Bozu, G. El Susi, în *Banatica*, 9, 1987, p. 24 și urm.; D. Benea, *Dacia sud-vestică în secolele III-IV*, Timișoara, 1996, p. 140 și urm.

⁵ C. Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 21.

spațiul bănățean un număr de 495 așezări din secolele III-IV. La acest număr impresionant de așezări nu se poate evidenția nici o necropolă contemporană, identificată și săpată arheologic, chiar și parțial⁶. Reconstituirea habitatului rural, din secolele III-IV, în zona sud-bănățeană, bunăoară, presupune investigații ale vetrei așezării, pentru cunoașterea tipului de locuințe, a inventarului gospodăresc și, în egală măsură, a necropolei contemporane cu așezarea.

Având în vedere descoperirea mormântului de înhumatie în vas, în 1996-1997, la Vrăniuț, în punctul „Ulița Popii”, s-au săpat 12 secțiuni, însumând o suprafață de peste 100 m². S-au constatat urme de locuire din sec. III-IV, fără a fi surprinse însă locuințe sau morminte.

Stratigrafia zonei are următoarea succesiune: pământul galben-brun, steril arheologic, a fost surprins la 0,70 m, măsurat de la nivelul actual de călcare; urmează un strat de pământ negru, cu o grosime de 0,30-0,35 m, cu depuneri arheologice; s-a depistat apoi un strat de pământ de culoare brun deschis, de circa 0,30 m, peste care se așterne stratul vegetal (Fig. 4b).

În S₁ la adâncime a de 0,80 m a fost surprins un șanț lat de 0,90 m și adânc de 0,40 m în care s-au găsit ceramică cenușie fină și zgrunțuroasă și fragmente dintr-un vas de sticlă (Fig. 4a).

Ceramica găsită în secțiuni relevă câteva constante privind factura și formele.

Astfel, din punct de vedere al aspectului și al nuanței pastei din care au fost lucrate, vasele se pot grupa în trei categorii. Se distinge, atât calitativ cât și cantitativ, lotul de vase lucrate dintr-o pastă fină, compactă, extrem de bine arsă. Vasele din această categorie au o nuanță cenușie care predomină, negru-cenușie, brună și neagră. O a doua categorie o constituie ceramica zgrunțuroasă, aspră la mână, cu mult nisip. Predomină la această categorie nuanțele de cenușiu, brun-cărămiziu și cărămiziu. Ceramica lucrată dintr-o pastă nisipoasă, cu aspect grosier – neîngrijit, se constituie într-o altă grupă. Vasele au o culoare brună sau o nuanță negru-brun.

Formele dominante sunt: oala, castronul și castroanele cu picior inelar. Ceramica fină, de bună calitate se distinge și prin formele de vase diversificate. Datarea materialului arheologic de la Vrăniuț, în absența unor piese care ar fi putut reprezenta jaloane cronologice ferme, se poate face pe baza analogiilor cu ceramica descoperită în așezări și fortificații bănățene din secolele III-IV d.Hr.⁷. În spațiul sudic al Banatului, inventarul locuințelor de la Grădinari și Moldova Veche⁸, precum și cel descoperit în fortificația de la Gornea⁹, oferă repere apropiate și concludente, în egală măsură, pentru descoperirile de la Vrăniuț. Categoriile ceramice identificate la Vrăniuț se regăsesc și în inventarul locuințelor cunoscute de la Timișoara – *Freidorf* și Timișoara – *Ciorenii*¹⁰.

Inventarul arheologic de la Vrăniuț a marcat începutul unei cercetări sistematice cu privire la habitatul rural din spațiul bănățean în secolele III-IV d.Hr. Identificarea necropolei contemporane cu așezarea rămâne un obiectiv prioritar al cercetării.

⁶ D. Benea, *op. cit.*, p.122; D. Țicu, *Banatul Montan în Evul Mediu*, Timișoara, 1998, p. 54-55.

⁷ D. Benea, *op. cit.*, p. 180-181.

⁸ O. Bozu, G. El Susi, *op. cit.*, p.

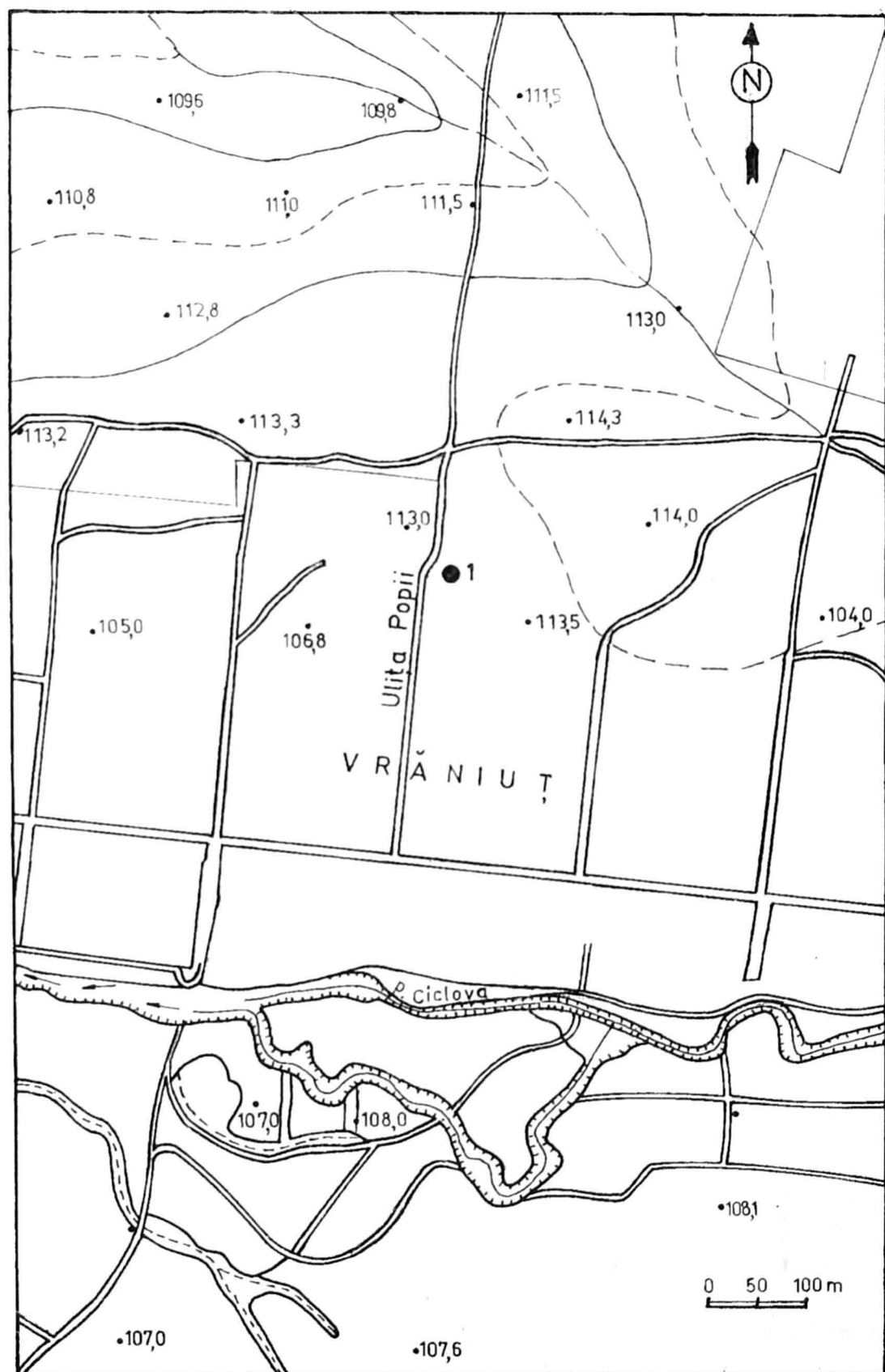
⁹ N. Gudea, *Gornea. Așezări din epoca romană și romană târzie*, Reșița, 1977, p.

¹⁰ D. Benea, *op. cit.*, p. 181.

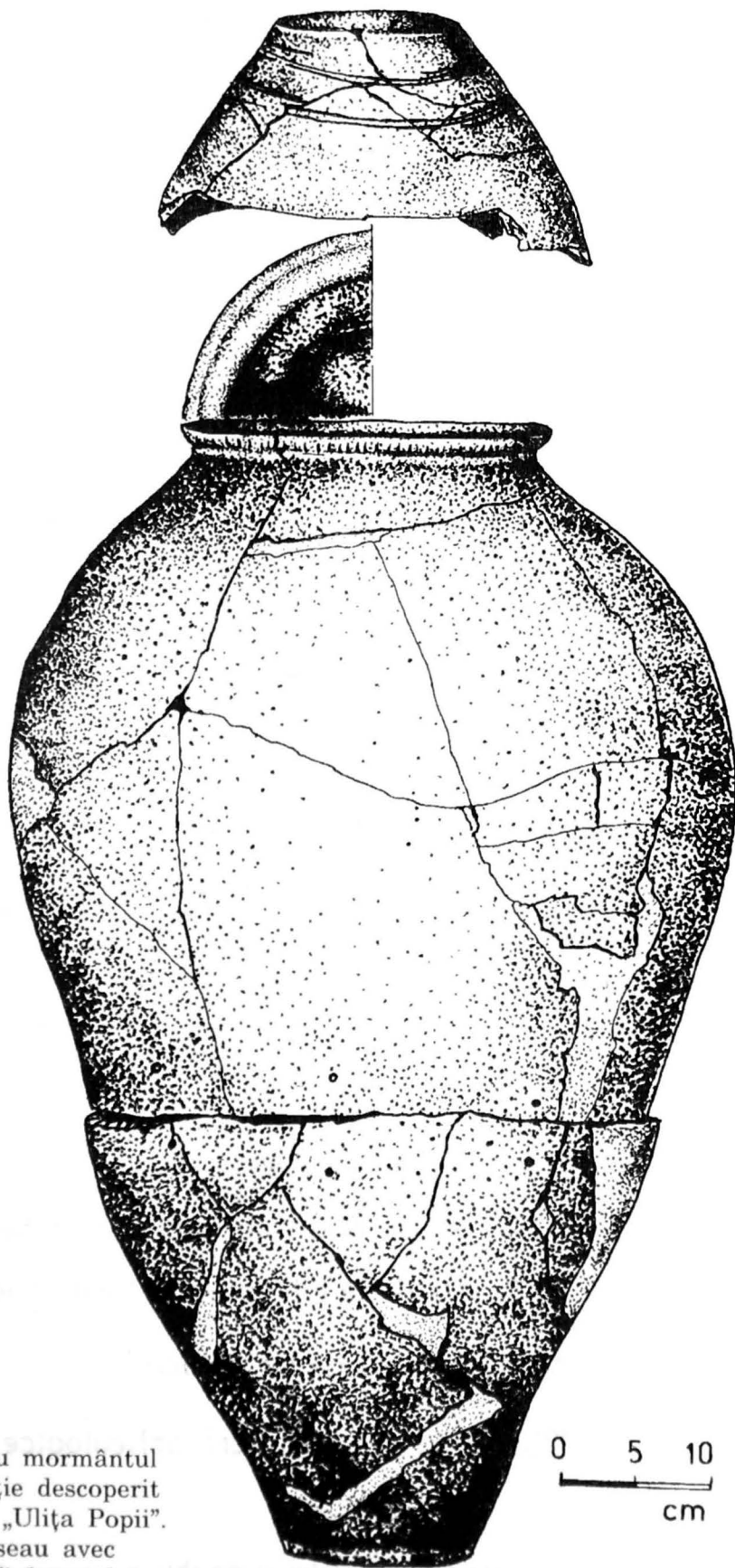
LE LOGEMENT DU III-e.-IV-e. SIÈCLES DE VRĂNIUȚ (Résumé)

La localité Vrăniuț est située dans la dépression Oravița, dans la zone de la plaine de Caraș. Recherches de surface ont identifié dans son aréel plusieurs zones présentant des traces de logement de l'époque néolithique et jusqu'à la période médiévale. Se sont mises en évidence des traces de logement du III-e- et du IV-e. siècles d. Hr. dans trois points de son territoire. Le début de l'investigation archéologique a été déterminé par une découverte hasardeuse, sur un champ haut qui borne la prairie du ruisseau Ciclova. Il s'agit d'une tombe d'inhumation dans un vaisseau de provisions de grandes dimensions (Fig. 2-3).

Le rapport des recherches présenté consigne les résultats partiels de la recherche archéologique de Vrăniuț, effectuée au point „Ulița Popii“. Les fouilles des années 1996-1997, déployés d'une surface dépassant 100 m², ont identifié des traces de logement du III-e. et du IV-e. siècle d. Hr., sans localiser d'autres tombes dans la zone. La céramique représente le seul matériel archéologique découvert dans la zone fouillée (Fig. 5-6). Au stade actuel de la recherche celle-la peut être attribuée, d'après les analogies avec d'autres découvertes similaires du sud du Banat, à la période du III-e. et du IV-e. siècles d. Hr.

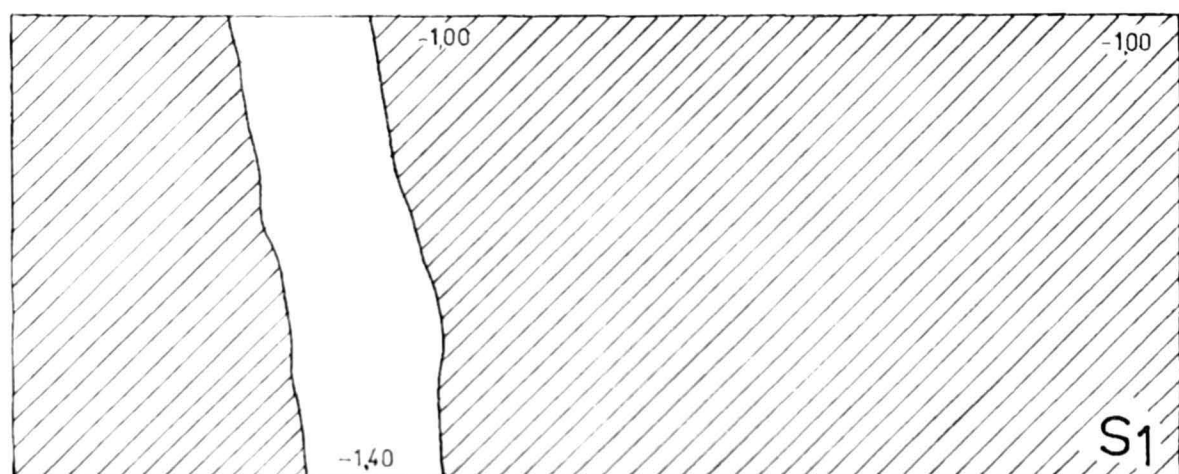
Fig. 1
 Planul satului Vraniuț cu amploarea zonei investigate arheologic.
 Le plan du village Vraniuț, avec l'ampleur de la zone investiguée archéologiquement.

Fig. 2

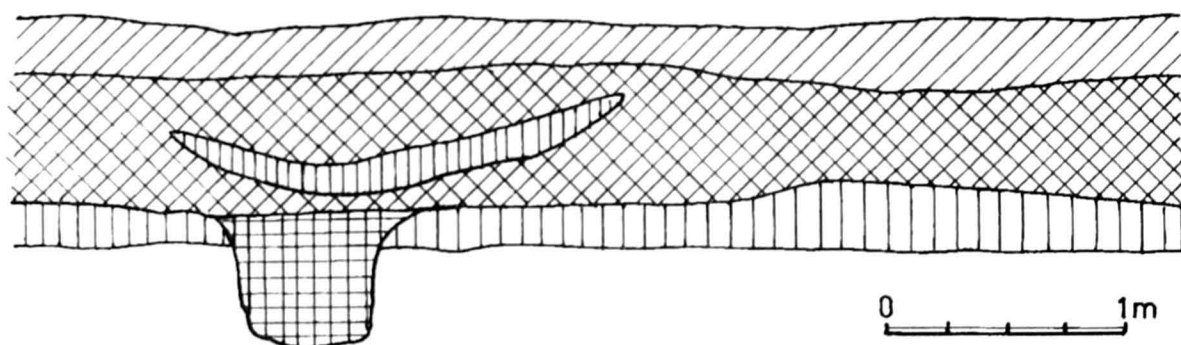
Vasul cu mormântul
de înmormântare descoperit
la Vrăniuț „Ulița Popii”.

La vaisseau avec
la tombe d'inhumation
découvert à Vrăniuț – „Ulița Popii”

A. strat de lut galben-brun

0 1 m

LEGENDA

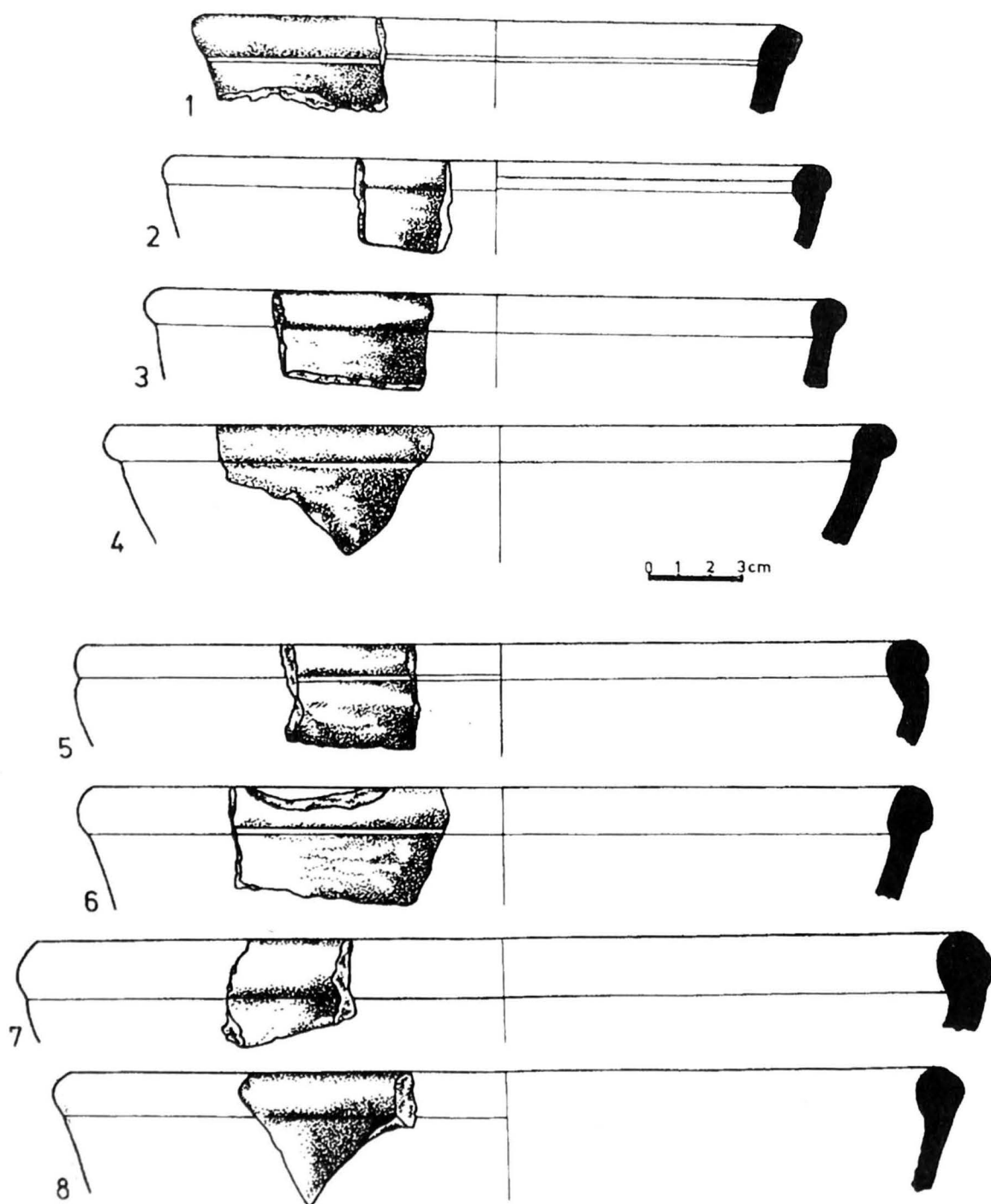
- strat vegetal
- strat brun cu depuneri arheologice
- strat de lut galben steril arheologic
- lentilă de lut galben
- șant cu depuneri arheologice sec. IV

B.

Fig. 3

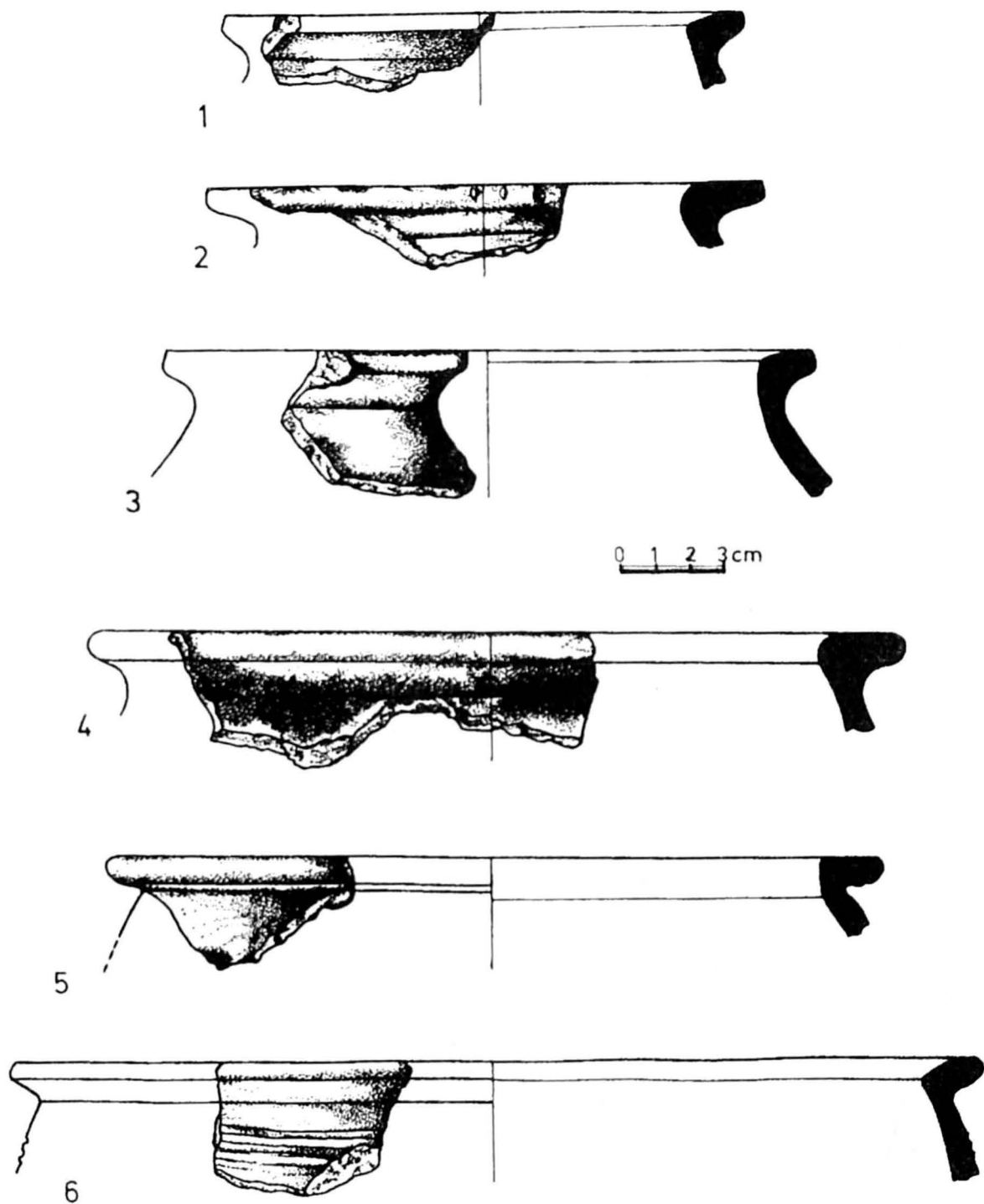
Planul secțiunii S1 (a) și stratigrafia profilului sudic (b).

Le plan de la section S1 (a) et la stratigraphie du profil sudique (b).

Fig. 4

Ceramică cenușie descoperită la Vrăniuț – „Ulița Popii”.
Céramique grise découverte à Vrăniuț – „Ulița Popii”

Fig. 5

Ceramică cenușie descoperită la Vraniuț – „Ulița Popii”.

Céramique grise découverte à Vraniuț – „Ulița Popii”

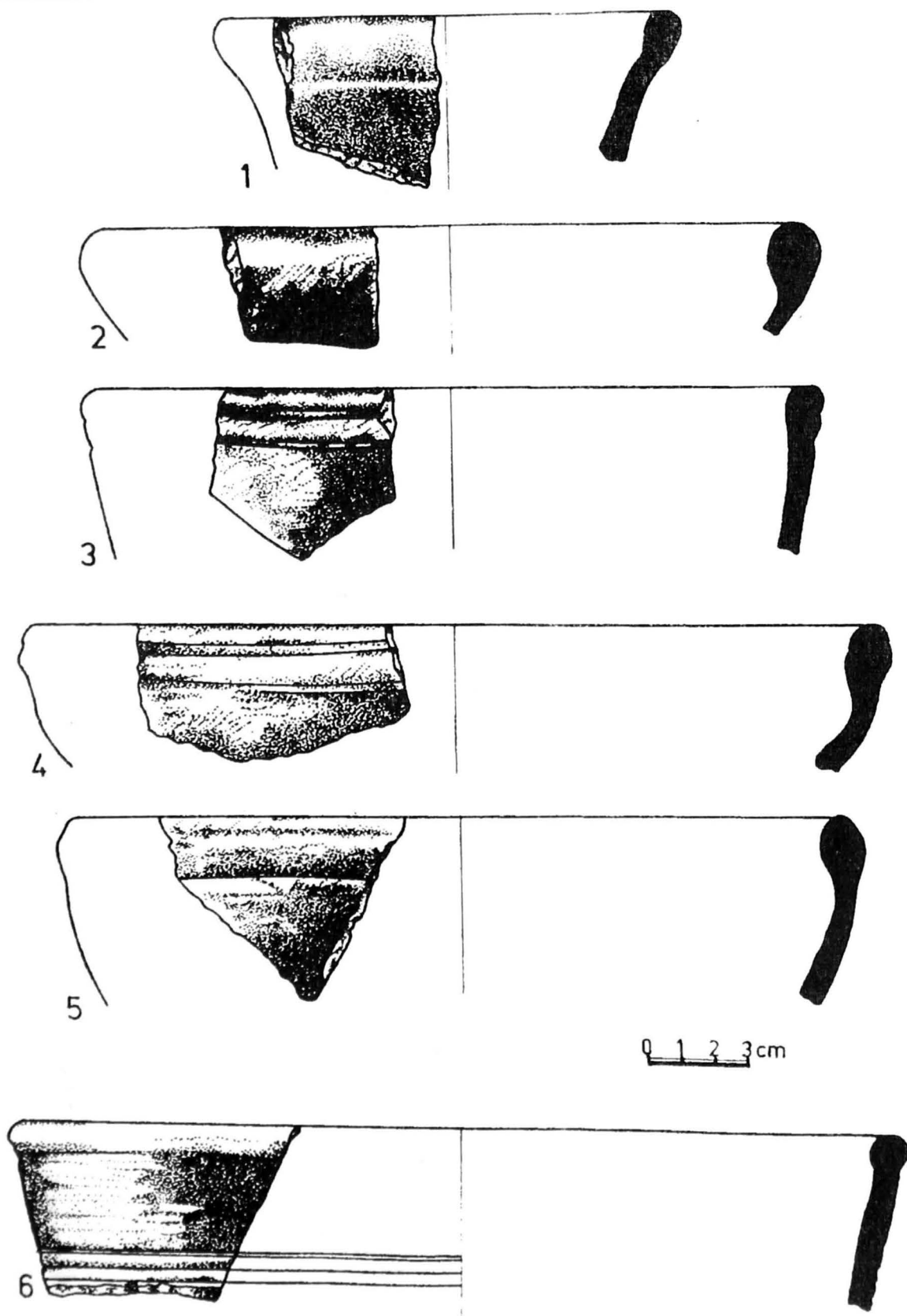

Fig. 6

Ceramică cenușie descoperită la Vrăniuț – „Ulița Popii”.

Céramique grise découverte à Vrăniuț – „Ulița Popii”

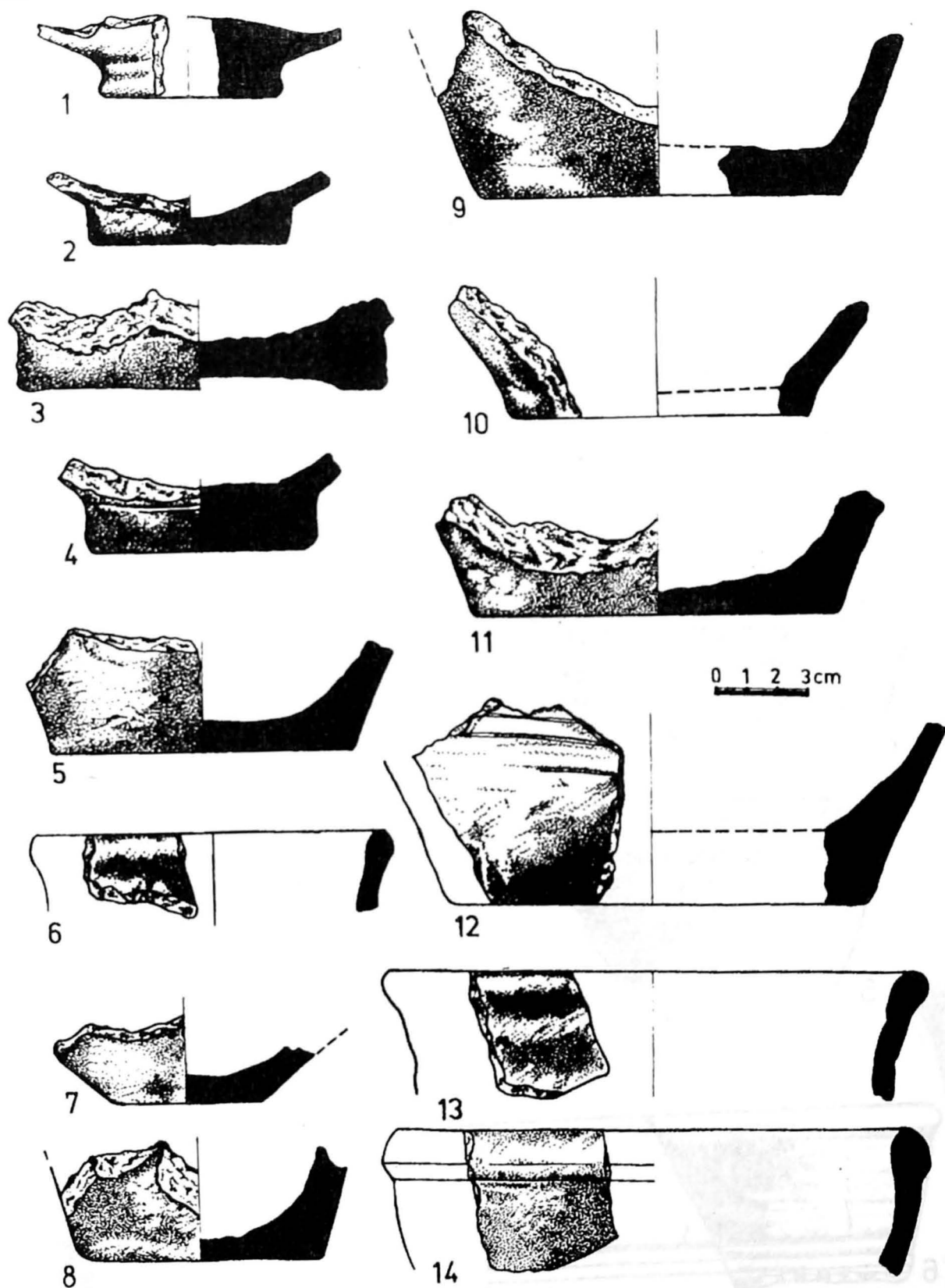

Fig. 7

Ceramică cenușie descoperită la Vraniuț – „Ulița Popii”.

Céramique grise découverte à Vraniuț – „Ulița Popii”